

EMIGRAȚIA ROMÂNĂ DIN MAREA BRITANIE ÎN DECURSUL ANULUI 1941

Izbucnirea celui de-al doilea război mondial, cucerirea unor țări europene de către armatele Axei sau trecerea de partea Germaniei și Italiei a altor state, a avut ca una din consecințe formarea unei emigrații numeroase în Europa Occidentală. Mai întâi s-a format în Franța, iar după ieșirea acesteia din război, centrul emigrației a devenit Anglia. Astfel, cu precădere în Londra, dar și în restul teritoriului britanic se aflau cetățeni care proveneau atât din țări occidentale, cât și din țări ale Europei Central-Răsăritene, din care nu făcea excepție România. Este important însă de precizat că emigrația română din Anglia nu a fost prea numeroasă, ea neputându-se nici pe departe compara din punct de vedere numeric cu cea poloneză sau cu cea cehoslovacă, aceasta spre a lua doar două exemple. Numărul cetățenilor români era în jur de 2.000, și nu puțini dintre aceștia fuseseră funcționari ai Legației României și ai altor instituții aferente, care, după încetarea relațiilor diplomatice dintre Marea Britanie și România, la 15 februarie 1941, au refuzat să se întoarcă în țară, la ei adăugându-se și alte persoane ajunse pe teritoriul britanic pe diverse căi¹. Conform estimărilor oficialităților de la Londra, cam o treime dintre aceștia erau capabili să aducă o anumită contribuție la efortul de război al Angliei². Emigrația română a avut un anumit rol în transmiterea către partea britanică a unor știri în legătură cu realitățile românești, a servit ulterior ca mediatore în sondajele făcute de guvernul de la București pentru ieșirea din tabăra Axei, a influențat opinia publică britanică prin activități editoriale, dar, mai ales, a reprezentat o variantă alternativă la ordinea de lucruri ce exista în România la acea vreme³. Raționamentul lui D.G. Danielopol⁴, delegat al Băncii Naționale la Londra, este edificator în acest sens:

¹ Dobrinescu și Pătroi 1992, p. 106.

² Beza 1994, p. 91.

³ Dobrinescu 1993, p. 116.

⁴ D. G. Danielopol a fost expert al Băncii Naționale a României. A făcut parte din Legația României de la Londra, iar după 15 februarie 1941, momentul ruperii relațiilor diplomatice dintre Marea Britanie și România, a ales să rămână în capitala britanică. După sfârșitul celui de-al doilea război mondial s-a stabilit în Statele Unite ale Americii, preocupându-se în mod special cu pictura și cu ziaristica. A activat în cadrul faimoasei agenții de presă *Copley News Service*, din Washington DC, lucrând chiar și pentru Casa Albă. Și-a adus o importantă contribuție la alegerea președinților Richard Nixon și Ronald Reagan, pentru primul conducând campania de presă în vederea alegerii ca șef al executivului. A murit în Statele Unite. Danielopol 1995, p. 7-8.

“Evident că, din punct de vedere strict momentan, cum banii noștri erau blocați, prezența mea la Londra nu mai era necesară, dar războiul nu se terminase și era evident că, deși germanii și Antonescu erau convinși că-l vor câștiga, noi de aici aveam convingerea contrară. În cazul când noi aveam dreptate, era mai bine pentru țară ca să fie la Londra cineva care să urmărească de aproape toate planurile de reconstrucție postbelice Aliate, căci în țară erau destui care se ocupau de noua ordine a lui Hitler”⁵.

Primele încercări de organizare a unei mișcări române libere la Londra au fost făcute de V.V. Tilea⁶, încă din luna octombrie a anului 1940, ele continuând în luna următoare, când acesta și-a prezentat în mod public intențiile, în condițiile în care, în România, aveau loc asasinatele de la Jilava. S-a dovedit a fi o acțiune prematură, fiindcă o mișcare a românilor nu avea nici o șansă să ia ființă atât timp cât existau relații diplomatice între Marea Britanie și România, guvernul britanic neputând recunoaște simultan guvernul Antonescu și un organism de opoziție față de general, cu sediul la Londra⁷. Dar în lunile martie și aprilie, la puțin timp după ruperea relațiilor diplomatice româno-britanice, în condițiile în care cea mai mare parte a membrilor legației de la Londra au manifestat simpatie pentru cauza Imperiului Britanic, și au refuzat să se mai întoarcă în țară, au început tratative și negocieri între românii aflați pe teritoriul britanic, pentru organizarea unei mișcări. Însă, în timpul adoptării proiectului de regulament a viitoarei mișcări libere, cinci participanți la aceste discuții, în frunte cu Victor Cornea⁸, au considerat că viitoarea mișcare este în realitate una

⁵ Danielopol 1995, p. 183.

⁶ Virgil Viorel Tilea (1896-1973). S-a născut la Sibiu. S-a căsătorit cu Eugenia Pop, având cu aceasta patru copii, Radu, Ileana, Ioana și Stanca. A urmat liceul în orașul natal, după care a studiat dreptul și economia la Cluj, Bratislava, Viena și Londra. În anul 1913, la Sibiu, a fondat clubul studentesc *Britania*. A fost secretar al Consiliului Național Român și delegat la Conferința de Pace de la Paris, precum și secretar particular al președintelui Consiliului Dirigent al Transilvaniei. Între anii 1919 și 1923 a îndeplinit funcția de secretar al Legației României de la Londra, iar în anul 1926 a înființat pentru prima dată în România o asociație culturală anglo-română, la Cluj. Președinte al tineretului național-țărănesc din Transilvania, în perioada 1926-1931. Membru al Parlamentului României, în anul 1928, iar în guvernele național-țărăniste (1930-1931; 1931-1933) a fost subsecretar de stat. Membru al delegației României pentru Liga Națiunilor (1929-1933), președinte al Asociației Anglo-Române de la București (1933-1939). Secretar executiv al Frontului Românesc, în Transilvania. În ianuarie 1939 a fost numit ministru plenipotențiar al României la Londra, funcție ce a deținut-o până în iulie 1940. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 269.

⁷ Dobrinescu 1993, p. 94.

⁸ Victor Cornea (1901-1977). S-a născut la Ileni, lângă Făgăraș. În acest oraș a urmat studiile liceale, iar pe cele universitare la București și Oxford. A fost avocat în capitala României, magistrat la Făgăraș și membru al Partidului Național-Țărănesc, încă de la întemeiere. Între anii 1929 și 1933 a fost trimis de către guvernul României să îndeplinească studii economice în Anglia, Suedia, Danemarca, Germania, Cehoslovacia, Austria și Ungaria. A fost arhivist al Legației României din capitala britanică, lector la Universitatea din Londra, el stabilindu-și ulterior domiciliul în Anglia, unde a editat mai multe lucrări. Președinte al Comitetului Democrat Român, înființat la 1 mai 1941. În anii postbelici, în condițiile instaurării comunismului în România, a

carlistă, “deghizată” și, în consecință, la 1 mai au înființat Comitetul Democratic Român. El își propunea următoarele obiective: să doboare dictatura generalului Antonescu și să instaureze o formă de guvernământ reprezentativă; să încurajeze înrolarea românilor de peste hotare în armata britanică; restabilirea independenței și unității teritoriale a României și o colaborare cu celelalte țări central-europene⁹. Alături de Cornea, în Comitetul Executiv al Comitetului Democratic Român mai erau: L. N. Cristea, N. V. Gheorghiu, D. G. Mateescu și I. Podea, la care s-au mai adăugat ulterior A. Bianu, V. E. Budeanu, D. G. Danielopol și V. Styrcea.

La doar două zile distanță de crearea Comitetului Democratic Român, V.V. Tilea a înființat în mod oficial Mișcarea Română Liberă, aceasta având și o agenție de presă proprie, *Free Rumanian News Agency*, care-i permitea să editeze *Buletinul Românesc de Știri*. Statutul mișcării conținea 14 articole, era datat cu ziua de 9 aprilie, fiind considerați membri fondatori toți cei care aderaseră la mișcare până la 1 aprilie 1941¹⁰. La mișcarea condusă de Tilea au aderat, printre alții, Marcu Beza¹¹, George Emil Iliescu, Matila Ghica¹², Constantin Michel Laptew, Gheorghe Dumitrescu¹³, Alexandru Drăghici, Anne-Marie Callimachi, Dimitrie Dimăncescu¹⁴, Gheorghe Iliescu, Otto Michel

reorganizat mișcarea condusă de el, pe care a denumit-o Comitetul Democrat Român Liber. La Londra, a editat un periodic în limba română, *Glia*, iar unul în limba engleză, *The East European Spokesman*. Beza 1994, p. 114-118.

⁹ Dobrinescu 1993, p. 98.

¹⁰ Dobrinescu 1993, p. 99.

¹¹ Marcu Beza (1886-1948). S-a născut la Vlaho-Clisura, Macedonia. S-a căsătorit cu Athena Daponte, având cu aceasta un fiu, Dinu. A studiat la Universitatea din București și la King's College, Londra. Înainte de primul război mondial a fost consul general al României în capitala britanică, iar mai târziu în Ierusalim și Cairo. Lector la King's College, unde a predat cursuri de istoria României și de limba română. Membru al Academiei Regale a României. A desfășurat vaste cercetări paleografice în Orientul Apropiat. În preajma ruperii relațiilor diplomatice dintre Marea Britanie și România îndeplinea funcția de consilier special al legației. A murit la București, fiind împiedicat de autoritățile comuniste să se întoarcă la Londra, acolo unde-i rămăsese familia. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 268; Beza 1994, p. 100-102.

¹² Matila Ghica a obținut doctoratul în drept la Universitatea din Bruxelles, absolvent al Școlii Superioare de Electricitate de la Paris și al Școlii Franceze de Navigație. A fost aspirant în marina franceză și căpitan-comandor în marina română. În timpul primului război mondial a îndeplinit funcția de ajutor al atașatului militar din Londra. După terminarea războiului a fost comisar special al României în Statele Unite ale Americii, în problema repatrierii românilor. Ministru plenipotențiar în țările scandinave, ulterior atașat special al Legației României din Londra. În 1941 a fost ales vicepreședinte al Comitetului Național al Mișcării Române Libere. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 266.

¹³ Gheorghe Dumitrescu s-a născut la 27 octombrie 1888, la București. A absolvit Colegiul Naval Regal Român, Academia Militară Română, Școala Navală Specială Română și Școala de Stat Major a Marinei Regale a României. A frecventat cursurile speciale de la Portsmouth, ale Marinei Regale Britanice. A îndeplinit diferite funcții în marina română. Profesor la Academia Militară Navală, la Colegiul Naval și la Școala Specială Navală. În anul 1940 a fost numit atașat militar și naval la legația din Londra. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 266.

¹⁴ Dimitrie Dinu Dimăncescu s-a născut la 7 iulie 1896, la Titu. A studiat dreptul și arhitectura la București, iar ingineria industrială la Pittsburg, Pennsylvania, “doctor honoris causa” al Universității de Sud, Los Angeles. A participat ca voluntar la primul război mondial, cu gradul de locotenent.

Smilovici, Constantin Cezar Vârgolici, Traian Belitoreanu, Adina Iliescu, Ioan Rațiu, Sandală Stătescu și Radu Tilea, în calitate de membri.

Astfel, la 22 iunie 1941, în momentul în care trupele române în colaborare cu cele ale Wehrmacht-ului au atacat Uniunea Sovietică, în Anglia se găseau două grupări românești rivale, fiecare dintre ele năzuind să obțină recunoașterea oficială a guvernului britanic, în detrimentul celeilalte. Cum însă Mișcarea Română Liberă avea doar 52 de membri, incluzând aici și 22 de marinari români care refuzaseră în decembrie 1940 să se întoarcă în România, iar Comitetul Democratic Român era și mai puțin numeros, nu-i de mirare că autoritățile britanice nu s-au grăbit să recunoască nici una dintre cele două mișcări, pentru că aceste facțiuni nici singure, nici împreună nu erau reprezentative pentru opinia publică din România¹⁵. Pe lângă considerentele de ordin numeric ce nu pot fi neglijate, guvernul de la Londra a mai avut și alte motive. Ambele mișcări aveau la conducere oameni care nu erau personalități de prim rang ale vieții politice românești. În plus, V. V. Tilea era văzut cu multă suspiciune de către Iuliu Maniu, datorită colaborării pe care fostul ministru plenipotențiar de la Londra o avusese cu regele Carol al II-lea¹⁶. Pe lângă toate acestea, membrii Foreign Office-ului au fost extrem de conștienți că recunoașterea unei mișcări sub conducerea lui Tilea va duce în mod automat la deteriorarea solidarității pentru cauza Marii Britanii, întreținută în România de membrii Partidul Național-Țărănesc, în frunte cu Iuliu Maniu¹⁷. Nu în ultimul rând a contat pentru britanici impresia pe care și-au format-o despre cele două grupări, după ce au monitorizat activitatea acestora. Concluzia la care au ajuns a fost aceea că între românii din Marea Britanie este o animozitate puternică și că „nu este bine să se ia ca literă de evanghelie ceea ce spune un membru al unei facțiuni despre aderenții celeilalte”¹⁸.

În anul 1922 a fost numit consilier al Legației României din Washington, iar în perioada 1930-1936 consul al României în San Francisco, California. În 1939 a fost numit consilier de legăție în Londra. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 269-270.

¹⁵ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 503. Adresă trimisă de colonelul C.E. Ponsonby către colonelul Scovell, la 20 august 1941.

¹⁶ După restaurația regală din 1930, V.V. Tilea a reușit să devină un apropiat de-al suveranului și să obțină favorurile acestuia. În anul 1935, împreună cu alți câțiva membri ai Partidului Național-Țărănesc, a pus bazele Frontului Românesc, formațiune politică naționalistă ce susținea „prestigiul neștirbit al monarhiei”. S-a creat astfel o breșă în cadrul partidului prezidat de Maniu, slujindu-se scopurile regelui Carol al II-lea, de a scinda în mod deliberat partidele democratice, prin aplicarea dictonului *divide et impera*. Și-a adus o contribuție însemnată la instaurarea dictaturii regale, trimiterea la Londra ca ministru plenipotențiar fiind considerată de mulți ca o recompensă a regelui, ce i-a fost acordată pentru serviciile sale. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 330-331. Memorandum al Comitetului Democratic Român, pentru autoritățile britanice, întocmit la data de 29 august 1941; ER 2000, p. 141-142.

¹⁷ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 77. Raport trimis la 24 iunie, de R. A. Butler, subsecretar de stat la Foreign Office, către Brendon Bracken, membru al Parlamentului.

¹⁸ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 503. Adresă trimisă de colonelul Ponsonby către colonelul Scovell, la 20 august 1941.

Mai mult decât atât, mijloacele la care s-au recurs pentru atingerea diferitelor scopuri, li s-au părut britanicilor total neadecvate, Donald J. Hall chiar consemnând acest lucru într-o telegramă trimisă Ambasadei Britanice din Washington.

“Am urmărit cu multă atenție fiecare fază a Mișcării Române Libere din Anglia, și pot spune că au fost comise multe din cele mai mari greșeli care se puteau face de către un comitet în exil. Românii au o aptitudine înnăscută pentru intrigă, care-i face incapabili să se stăpânească, iar Tilea a mers mult mai departe cu acest mod de a proceda, pentru lucruri pe care le-ar fi putut obține foarte ușor prin mijloace corecte”¹⁹.

Conform secretarului de stat R.A. Butler, din cadrul Foreign Office-ului, cea mai potrivită soluție ar fi fost crearea unei societăți anglo-române, cu scopuri culturale și sociale, dar nicicum politice. Președinția viitoarei organizații urma să fie atribuită lui V. V. Tilea²⁰.

Participarea României la atacul german asupra Uniunii Sovietice a dat noi speranțe celor două grupări românești, că vor obține mult râvnita recunoaștere oficială. Într-un memoriu trimis de liderul Mișcării Române Libere către oficialitățile de la Londra, acesta considera că, după 22 iunie 1941, se impunea cu și mai mare necesitate decât înainte de această dată, crearea unei organizații politice românești, pentru a contracara propaganda germană ce susținea că Marea Britanie nu mai este interesată de soarta țărilor mici din estul Europei. Un alt argument mai era acela că se putea solicita de pe niște baze mult mai solide eventualul sprijin american, precum și crearea posibilităților de dialog cu reprezentanții Uniunii Sovietice, în scopul normalizării raporturilor cu această țară²¹. În același memoriu, V. V. Tilea, având în minte precedentul creat în primul război mondial, când unii dintre prizonierii români căzuți în Rusia au fost înrolați în armata română, nu a exclus realizarea acestui lucru și în a doua conflagrație mondială²².

În vara anului 1941, pentru a forța oarecum mâna oficialilor de la Londra, atât Mișcarea Română Liberă, cât și Comitetul Democratic Român și-au intensificat contactele externe, prin discuții avute cu diverși oameni politici și diplomați străini aflați în capitala britanică, unii dintre ei având statutul de

¹⁹ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 340-341. Telegramă trimisă de către Donald J. Hall către Ambasada Britanică din S.U.A., Washington D.C., personal lui J. Leigh Reed.

²⁰ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 424.

²¹ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 253-255.

²² În timpul primului război mondial, în Rusia, au fost luați prizonieri români ce luptaseră în cadrul armatei austro-ungare. După intrarea României în război de partea Antantei, s-au creat în Rusia două corpuri de voluntari ardeleni și bucovineni. Primul a fost organizat în apropierea Kievului, la Darnița, iar al doilea în părțile Siberiei. Unii dintre ei au ajuns chiar să și lupte în cadrul bătăliilor de la Mărășești, Mărăști și Oituz, aducând astfel o contribuție morală, dar și militară, la efortul de război al României. Vezi Șerban 2003, 302 p.

membri ai guvernelor din exil. Ideea era că, dacă obțineau recunoașterea oficială a acestora, englezii nu se mai puteau codi. Mișcarea Română Liberă chiar a reușit să obțină desemnarea unui ofițer de legătură din partea guvernului ceh, ceea ce l-a încurajat pe Tilea să încerce să realizeze același lucru și cu polonezii²³. Fiind într-o situație oarecum asemănătoare în ce privește problema existenței unei organizații unice la Londra, sârbii, prin diplomatul Nintchich, s-au arătat favorabili unei eventuale cooperări cu românii²⁴. Acestea au fost însă singurele succese înregistrate de români, pentru că reprezentanții celorlalte guverne au declinat propunerile de colaborare. În adoptarea acestei decizii a contat foarte mult faptul că britanicii nu recunoscuseră în mod oficial existența celor două grupări românești. Aflându-se pe tărâm britanic, era și normal ca polonezii, grecii, norvegienii și, în final chiar și sârbii, să nu dea curs cererilor venite din partea românilor. Este edificator în acest sens că polonezii, confrunțați cu cererea de a desemna un ofițer de legătură pe lângă Comitetul Democratic Român, înainte de a da un răspuns, au cerut părerea Foreign Office-ului²⁵.

Cu toate că românii din Marea Britanie n-au înregistrat prea mari succese în acțiunea lor de a organiza niște mișcări reprezentative și, după cum s-a văzut, nici nu au reușit să obțină recunoașterea oficială britanică, acțiunea lor a constituit un exemplu pentru românii care se stabiliseră în America de Nord, cu precădere în Statele Unite, unde erau câteva sute de mii de cetățeni americani de origine română. Preotul Glicherie Moraru, din Montreal, împreună cu preotul Ștefan Oprea, din Detroit, au pus la rândul lor bazele unei mișcări ce se inspirase clar după modelul oferit de organizația condusă de V. V. Tilea²⁶. Organizația de pe continentul american edita o revistă intitulată *The Free Roumanian*, publicație în care s-au tipărit și articole scrise de fostul ministru plenipotențiar la Londra, ceea ce întărea afirmațiile celor doi preoți fondatori, care scoteau în evidență legătură dintre mișcarea din capitala britanică și cea din Statele Unite și Canada²⁷. Este interesantă reacția britanicilor la aflarea veștii că românii din America încercau să organizeze ceva similar, cu ceea ce se încercase în Marea Britanie. Într-o ciornă redactată de Godfroy Lias, acesta afirma: “S-a sugerat că ar fi indicat pentru noi să lăsăm Departamentul de Stat să afle în mod confidențial ceea ce am pățit noi cu rivalitățile dintre români, precum și părerea noastră despre viitoarea organizație *Free Roumanians*. Preveniți, americanii ar fi capabili să preîntâmpine formarea unor tabere rivale în Statele Unite”²⁸.

²³ Danielopol 1995, p. 237.

²⁴ Dobrinescu 1993, p. 102.

²⁵ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 490-491. Minută întocmită de P. Dixon, la 29 august 1941.

²⁶ Tejchman 1980, p. 492-493. Apud Dobrinescu 1993, p. 101.

²⁷ Danielopol 1995, p. 237.

²⁸ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 579. Ciornă întocmită de către Godfroy Lias, în decursul lunii septembrie a anului 1941.

Merită a fi consemnat faptul că în această a doua jumătate a anului 1941 au avut loc câteva tentative nereușite de unificare a celor două grupări ale românilor din Anglia, inițiate de diverse personalități, care au ajuns pe teritoriul britanic în acest interval. Primul care a încercat într-o oarecare măsură a fost colonelul Constantin Mavrodi²⁹, care a reușit să vină la Londra după o lungă călătorie³⁰. Fiind considerat trimisul lui Iuliu Maniu, și nefiind în trecut angajat în politică, ambele grupări au căutat să-l atragă de partea lor, Mișcarea Română Liberă oferindu-i chiar președinția³¹. Deși formal Foreign Office-ul îl sfătuisese să se țină la distanță pentru o perioadă de timp, colonelul Mavrodi, încă de la început s-a raliat mișcării conduse de Victor Cornea, cu toate că, oficial, nu a devenit membru al Comitetului Democratic Român³². Atragerea lui de partea grupării lui Cornea a declanșat noi animozități între românii aflați la Londra, grupul Tilea acuzându-l acum pe Mavrodi că este nimic mai puțin decât un agent al generalului Antonescu, trimis cu scopul de a sabota orice mișcare de opoziție din Marea Britanie³³.

Neînțelegerile dintre cele două grupări din Anglia au continuat să fie la cotă maximă, afirmația lui D. G. Danielopol fiind extrem de sugestivă, „în săptămânile următoare au avut loc intrigi și fricțiuni cum mi-a fost rar dat să văd”³⁴.

Ceea ce nu a reușit C. Mavrodi, nu a reușit nici Pavel Pavel mai târziu, care a sosit în luna august, iar varianta acceptării lui Grigore Gafencu la conducerea unei organizații unice a rămas la stadiul de proiect³⁵. Nici fostul suveran al României, Carol al II-lea, nu a rămas indiferent față de situația de la Londra, el anunțând din capitala Mexicului, că dorește să preia conducerea unui guvern românesc în exil și, totodată, să efectueze o călătorie în Marea Britanie³⁶.

²⁹ Colonelul Mavrodi se bucura de o anumită poziție socială în România, bunica sa fiind doamnă de onoare a reginei Elisabeta, iar mama sa, doamnă de onoare a reginei Maria. Conform surselor britanice, el și-a făcut averea, în mare parte, prin intermediul contractelor de armament, în special cu firma Schneider-Creusot. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 136. De la R. Seton-Watson către Mr. Leeper, la 28 iunie 1941.

³⁰ Constantin Mavrodi a plecat din România după ce a avut o discuție cu Sir Reginald Hoare, ministrul plenipotențiar al Marii Britanii de la București, în care i-a cerut să-i faciliteze călătoria în Anglia, precum și o funcție militară în această țară. În fața acestei cereri, diplomatul britanic i-a recomandat să ia legătura cu Iuliu Maniu, care, conform versiunii lui C. Mavrodi, i-ar fi spus că este o mare greșeală să se înroleze în armata britanică, deoarece poate fi de mai mare ajutor rămânând în afara ei. Călătoria a durat 4 luni, ea realizându-se pe la Cape Town. A ajuns în Anglia cu 36 de geamantane, precum și cu o însemnată sumă de bani, el fiind însoțit de soția sa. ANRDAIC, MA, r. 444, c. 136.

³¹ Dobrinescu 1993, p. 103.

³² ANRDAIC, MA, r. 444, c. 562. Minută întocmită de P. Dixon, la 5 septembrie 1941.

³³ Danielopol 1995, p. 207.

³⁴ Danielopol 1995, p. 223.

³⁵ Dobrinescu 1993, p. 103.

³⁶ Dobrinescu, p. 107-108.

Confruntat cu această rivalitate extremă a celor două grupări și neagreând deloc propunerea fostului rege al României, reprezentanții Foreign Office-ului, conform ședinței ținute pe 8 septembrie, sub președinția lui Sir Orme Sargent, au luat decizia formării unei organizații românești cu caracter confidențial, numită Oficiul Român³⁷. Acesta urma să fie alcătuit în urma unei selecții a viitorilor membri, la ea neputând adera oricine. Britanicii aveau de gând să desemneze componența acestei organizații ținând cont de capacitățile intelectuale și de rangul fiecăruia, de simpatia arătată pentru cauza Marii Britanii și, nu în ultimul rând, de gradul de compatibilitate al membrilor. În aceeași ședință s-a alcătuit o listă preliminară cu cei ce puteau accede la acest oficiu, precum și cu persoanele ce trebuiau excluse, realizându-se totodată și consemnări interesante despre membrii emigrației române³⁸. Maiorul D.P. Back a fost desemnat cu formarea Oficiului Român, el urmând să îndeplinească și funcția de ofițer de legătură între guvernul britanic și organizația nou-creată³⁹.

Însă, ea nu a mai apucat să ia ființă, deoarece, la 7 decembrie 1941, a survenit declarația de război a Marii Britanii, adresată României. Dacă în cursul anului 1941, românii din Anglia nu reușiseră să se pună de acord între ei pentru a se prezenta într-un front unit, acum era spulberată orice șansă de a se mai crea o organizație românească de opoziție față de regimul lui Antonescu, întrucât guvernul britanic, în situația nou-creată, le recomanda să înceteze orice activitate politică, atât ca grupări, cât și ca persoane⁴⁰.

Nu mai putea fi vorba de nici o recunoaștere, guvernul britanic fiind însă dispus să-i ajute pe membrii emigrației române să se încadreze în mod individual în efortul de război al Marii Britanii, dacă aceștia și voiau acest lucru. Evident că într-o țară a libertății, așa cum Anglia era atunci și este și în prezent, era greu pentru guvernul de la Londra să interzică în mod oficial activitatea politică a românilor aflați pe teritoriul britanic. Tocmai de aceea, această precizare a Foreign Office-ului trebuia luată mai mult ca pe o rugămintă, iar D.G. Danielopol, după o convorbire avută cu maiorul Back, nu lasă nici un dubiu în această privință, britanicii precizând că „Guvernul Majestății Sale ne roagă a înceta activitatea politică și publicitatea în presă și că ar privi cu ochi răi dacă nu am lua aceasta în considerare”⁴¹.

Chiar dacă recomandarea guvernului britanic nu a fost respectată de toți românii aflați la Londra, unii dintre ei încăpățânându-se să desfășoare în continuare

³⁷ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 621. Document întocmit de către Mr. Leeper pentru Mr. Murray, la 19 septembrie 1941.

³⁸ ANRDAIC, MA, r. 444, c. 621-625. Raport trimis de Mr. Murray către Mr. Leeper, la 19 septembrie 1941.

³⁹ Dobrinescu 1993, p. 106.

⁴⁰ Danielopol 1995, p. 239.

⁴¹ Danielopol 1995, p. 239.

activități politice, se poate afirma fără a greși că instaurarea stării de război între Marea Britanie și România a distrus practic posibilitatea existenței unei mișcări românești în Anglia, care să aibă recunoașterea oficialităților londoneze.

SORIN ARHIRE

ROMANIAN IMMIGRATION TO GREAT BRITAIN IN 1941

ABSTRACT

After World War II broke out and diplomatic ties between Romania and the UK were severed, numerous Romanians remained in Great Britain, refusing to return to their home country. Most of them had belonged to the Romanian Legation in London. V. V. Tilea was the first to set up a Free Romanian Movement, in October 1940. It failed however, because the British could not acknowledge both the Antonescu government and an opposition movement in London.

After Great Britain and Romania reciprocally closed their embassies on February 15, 1941, two rival Romanian groups were created in the UK. The Romanian Democratic Committee and the Free Romanian Movement both desired to be officially accepted by the British authorities. The British government acknowledged neither group, due to the extremely small number of group members and due to the absence of any known Romanian politician in their ranks.

Romania's part in the German offensive against Russia did not change matters. When Great Britain declared war on Romania on December 7, 1941, Romanian immigrants from the UK lost all hope to have their political movements acknowledged. Moreover, the Foreign Office advised Romanian immigrants to avoid politics and to enroll in the British army, if they wished to.

Abrevieri bibliografice

- ANRDAIC, MA - Arhivele Naționale ale României, Direcția Arhiva Istorică Centrală, fond Microfilme Anglia.
- Beza 1994 - George Beza, *Misiune de război. Al doilea război mondial*, București 1994.
- Danielopol 1995 - D. G. Danielopol, *Jurnal londonez*, Iași 1995.
- Dobrinescu și Pătroi 1992 - Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroi, *Anglia și România între anii 1939-1947*, București 1992.
- Dobrinescu 1993 - Valeriu Florin Dobrinescu, *Emigrația română din lumea anglo-saxonă 1939-1945*, Iași 1993.
- ER 2000 - *Enciclopedia de istorie a României*, București 2000.
- Șerban 2003 - Ioan I. Șerban, *Voluntarii transilvăneni și bucovineni din Rusia în războiul pentru întregirea neamului (1916-1919)*, Alba Iulia 2003.
- Tejchman 1980 - M. Tejchman, "Rumunská buržoazní emigrace v letech druhé světové války", *Slovansky prehled*, 6, 1980, p. 492-493.